

Handläggare
Björn Dahlberg
Telefon: 0850829474

Till
Kommunstyrelsen

Utkast till lagrådsremiss Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier

Svar på remiss från Justitiedepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen avseende *Utkast till lagrådsremiss Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier* hänvisas till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Sammanfattning

Den pågående Covid-19-pandemin har medfört stora konsekvenser på den svenska arbetsmarknaden med en stigande arbetslöshet till följd. Det får därmed antas att det har blivit svårare för de utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning. Med anledning av detta finns det skäl att överväga vissa tillfälliga åtgärder för att anpassa regelverket efter rådande omständigheter. Justitiedepartementet har därför utarbetat ett utkast till lagrådsremiss.

Justitiedepartementet föreslår följande åtgärder:

- Det finns skäl att tillfälligt underlätta för utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.
- Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning bör förlängas till tolv månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat eller tolv månader efter den dag en sammanhållen yrkesutbildning inom vuxenutbildningen eller en liknande utbildning inom gymnasieskolans introduktionsprogram har avslutats i enlighet med en individuell studieplan.
- Permanent uppehållstillstånd ska beviljas om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller

näringsverksamhet i kombination med studiemedel för studier på halvtid.

- En yrkesintroduktionsanställning ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Staden bedriver sitt arbete rörande integration med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort* och mål 1.4. *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.*

Den pågående covid-19-pandemin har drabbat den svenska arbetsmarknaden på ett betydande sätt och i Stockholm märks konsekvenserna tydligt. De grupper som redan innan pandemin hade den relativt sätt svagaste anknytningen till arbetsmarknaden är också de som har drabbat hårdast. Stadsledningskontoret delar Justitiedepartementets förslag om att det med detta som bakgrund behövs tillfälliga anpassningar i det gällande regelverket avseende uppehållstillstånd vid gymnasiestudier.

Stadsledningskontoret saknar dock någon som helst analys av hur de föreslagna åtgärderna kommer att påverka det kommunala ansvaret. För att kunna skapa förutsättningar för en hållbar planering av de insatser som kommunerna kan och måste tillhandahålla behövs en utförligare konsekvensanalys genomföras.

Bakgrund

Stadsledningskontoret har fått *Utkast till lagrådsremiss Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier* på remiss från Justitiedepartementet.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontorets avdelning för kvalitet och säkerhet.

Ärendet

Den pågående Covid-19-pandemin har medfört stora konsekvenser på den svenska arbetsmarknaden med en stigande arbetslöshet till följd. Det får därmed antas att det har blivit svårare för de utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning. Med anledning av detta finns det skäl att överväga vissa tillfälliga åtgärder för att anpassa regelverket efter rådande omständigheter. Justitiedepartementet har därför utarbetat ett utkast till lagrådsremiss.

Till följd av flyktingsituationen under 2015 infördes lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Den tillfälliga lagen innebär bl.a. att de som beviljas uppehållstillstånd i Sverige på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder som huvudregel ges tidsbegränsade uppehållstillstånd. Den som kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut.

Sedan den 1 juni 2017 finns det även bestämmelser om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå i den tillfälliga lagen, det så kallade gymnasiergelverket. Gymnasiergelverket innehåller bestämmelser om längre uppehållstillstånd för studier, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier och uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Den 1 juli 2018 infördes i gymnasiergelverket en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som fått, eller annars skulle få, ett beslut om utvisning.

En grundtanke i gymnasiergelverket är att en utlänning ska ha sex månader på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning efter att ha fullföljt sin utbildning. Giltighetstiden för uppehållstillstånden bestäms därför som huvudregel till sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan eller motsvarande. När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut finns, som anges ovan, möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd, om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Möjligheten omfattar den som har haft ett uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen.

Lagändringarna ska träda i kraft den 20 juli 2021 och upphöra att gälla vid utgången av juni 2023.

Med ovanstående som bakgrund lyfter Justitiedepartementet fram följande ställningstaganden:

- Det finns skäl att tillfälligt underlätta för utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd

som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Begränsningsåtgärder och beteendeförändringar för att minska smittspridningen av det nya coronaviruset har haft betydande ekonomiska konsekvenser för både enskilda branscher och den ekonomiska aktiviteten i Sverige och i omvärlden, även om flera åtgärder har vidtagits för att dämpa de ekonomiska effekterna. Arbetsmarknadsläget har försämrats vilket bör ha gjort det avsevärt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

- Upphållstillstånd efter fullföljd utbildning bör förlängas till tolv månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat eller tolv månader efter den dag en sammanhållen yrkesutbildning inom vuxenutbildningen eller en liknande utbildning inom gymnasieskolans introduktionsprogram har avslutats i enlighet med en individuell studieplan.

Eftersom den skärpta situationen på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 kan antas ha gjort det väsentligt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden bör tiden som en person har på sig att etablera sig på arbetsmarknaden under en begränsad period förlängas.

- Permanent uppehållstillstånd ska beviljas om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet i kombination med studiemedel för studier på halvtid.

Med hänsyn till det skärpta läget på arbetsmarknaden med anledning av spridningen av covid-19 bör studiemedel under en begränsad period kunna beaktas vid bedömningen av om försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd är uppfyllt. För att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning bör det dock även fortsättningsvis krävas att utlänningen har inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Studiemedlen bör endast kunna beaktas som ett komplement till dessa inkomster.

- En yrkesintroduktionsanställning ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Det kan antas att flera av de som drabbats av det skärpta läget på arbetsmarknaden omfattas av målgruppen för yrkesintroduktionsanställningarna. Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 bör yrkesintroduktionsanställningar under en begränsad period kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Staden bedriver sitt arbete rörande integration med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskunkaper är kort* och mål 1.4. *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.*

Den pågående covid-19-pandemin har drabbat den svenska arbetsmarknaden på ett betydande sätt och i Stockholm märks konsekvenserna tydligt. Stadens arbete med arbetsmarknadsåtgärder är av yttersta betydelse för att dessa konsekvenser ska bli så små som möjligt. De grupper som redan innan pandemin hade den relativt sätt svagaste anknytningen till arbetsmarknaden är också de som har drabbat hårdast. Unga och personer med relativt liten utbildningsbakgrund har i nuläget väldigt svårt att nå självförsörjning då många av de branscher i vilka mångas första jobb finns påverkas mest av de rådande restriktionerna. Stadsledningskontoret delar Justitiedepartementets förslag om att det med detta som bakgrund behövs tillfälliga anpassningar i det gällande regelverket avseende uppehållstillstånd vid gymnasiestudier.

Stadsledningskontoret saknar dock någon som helst analys av hur de föreslagna åtgärderna kommer att påverka det kommunala ansvaret. I remissen framkommer endast att förslagen inte bedöms medföra nya obligatoriska åtaganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas, detta trots att det även framkommer att det finns en risk att de föreslagna förändringarna kan komma att medföra ett ökat behov av ekonomiskt bistånd. För att kunna skapa förutsättningar för en hållbar planering av de insatser som kommunerna kan och måste tillhandahålla behövs en utförligare konsekvensanalys genomföras.

Magdalena Bosson
Stadsdirektör

Alexandra Göransson
Biträdande stadsdirektör